

Cyklus komentovaných vycházek - Místa bojů Pražského povstání - zahájen u budovy rozhlasu

25.9.2023 - | Vojenský historický ústav Praha

Deset tematických vycházek s názvem Místa bojů Pražského povstání připravil odborník na toto období, historik Vojenského historického ústavu Praha Tomáš Jakl. Vycházky poskytnou základní přehled o místech hlavních střetnutí v květnu 1945 a povedou celou Prahou.

První zastavení bylo ve čtvrtek 14. září u budovy Českého rozhlasu na Vinohradské třídě, která je s vypuknutím Pražského povstání neodmyslitelně spojena. Zde historik Tomáš Jakl pohovořil o přípravách českého odboje na celonárodní povstání a také o konkrétní přípravě na obsazení budovy rozhlasu. Rozhlas jako médium měl klíčový význam pro informování občanů i povstaleckých bojových jednotek. Toho si byly samozřejmě vědomy i okupační úřady, a proto byla v budově rozhlasu trvale umístěna ozbrojená německá posádka. Ta byla navíc v květnových dnech s narůstajícím napětím posílena.

Již 5. května 1945 ráno hlasatel Mančal posměšně česko-německy oznámil: „Je právě sechs hodin.“ V průběhu dopoledne se velitel vojenského odboje generál Slunečko rozhodl zahájit boj. Aktivoval velitelství Velké Prahy a po 12 hodině vyrazil k rozhlasu kamion s českými policisty s úkolem budovu obsadit. Poté, co vypukla přestřelka s německou posádkou, se do éteru ve 12.33 ozvalo volání českých hlasatelů o posily a pomoc. Toto hlášení bylo zachyceno na celém území s českým obyvatelstvem a odstartovalo celonárodní povstání. K budově rozhlasu následně dorazily nejen připravené posily z Bartolomějské ulice, ale také dobrovolníci z Prahy a jejího širokého okolí.

Další zastávka byla v Balbínově ulici v místech, kde vzniklo povstalecké vojenské velitelství úseku rozhlas pod velením majora Rakouše. Zde se účastníci seznámili se způsoby, jakým se povstalečtí bojovníci dostávali do budovy rozhlasu, jejíž obsazení dokončili navečer 5. května. Historik Tomáš Jakl popsal organizaci obrany úseku rozhlas, členěnou do systému barikád a opěrných bodů. Poté se účastníci vycházky přesunuli na rampu Národního muzea, kde následoval výklad o německých snahách vyřadit povstalecký rozhlas letecky. Zvolené místo poskytlo současně výhled na budovy na Václavském náměstí, které vznikly v prolukách po domech zničených německým leteckým bombardováním, ve snaze zasáhnout budovu rozhlasu. Jednalo se např. o pozdější hotel Jalta, Dům módy či Dům potravin. Zasažena byla i samotná budova Národního muzea.

Další zastavení vycházky bylo nad portály železničních tunelů na Vinohradské třídě. Zde se posluchači seznámili s rozložením německých pozemních sil v okolí rozhlasu a s vývojem bojů na pozemní frontě. Obránce rozhlasu ohrožovala zejména silná posádka Petschkova paláce, kde sídlilo v té době gestapo, a také německý improvizovaný obrněný vlak z Hlavního nádraží. Obranu budovy rozhlasu posílila v průběhu bojů povstalecká obrněná jednotka.

Po vyřazení budovy rozhlasu po zásahu pumou večer 6. května se vysílání přesunulo do provizorního studia u vysílačky v pražských Strašnicích, a poté do připraveného tajného studia v Husově sboru na pražských Královských Vinohradech. Povstalecký rozhlas tak vysílal po celou dobu povstání. Němci však o přesunech hlasatelny neměli tušení, a proto po celou dobu povstání útočili letecky i pozemními silami na budovu rozhlasu.

Další zastávkou byla budova základní školy Na Smetance. Zde Tomáš Jakl připomněl britské vojáky, uprchlé z německého zajetí, kteří se velmi aktivně zúčastnili obrany rozhlasu.

Potom účastníci vycházky přešli na křižovatku ulic Balbínova a Mánesova, která se odpoledne 8. května, těsně před ukončením nepřátelství a už po podepsání německé kapitulace v Praze, stala cílem německého minometného přepadu. Zahynul zde i velitel obrany budovy rozhlasu major Záruba.

Další zastávkou byl poválečný dům v Italské ulici číslo 15. Ten vyrostl na místě obytné budovy zničené německým náletem 7. května 1945, v jejíž troskách zahynulo nejméně 38 Pražanů. Z tohoto místa byl i výhled na bývalou kavárnu Nizza na rohu Vinohradské třídy a Italské ulice. Tam byla v průběhu povstání zřízena provizorní márnice pro oběti bojů.

Vycházka byla zakončena na křižovatce ulic Italská a Anglická, u bývalé kavárny Hlavovka, která v době PP sloužila jako ošetrovna pro raněné bojovníky rozhlasu.

Registrujte se na další vycházku - ve čtvrtek 12. října

Ve čtvrtek 12. října 2023 v 18 hodin začíná druhý díl vycházek po místech bojů Pražského povstání. Sraz registrovaných účastníků () bude ve vestibulu metra Želivského. Vycházka má název Voláme na vlně 415 metrů a je věnována klíčové - strašnické - vysílačce. Vycházka povede k místům, odkud vysílala, a zakončena bude na Pražačce, kam proti pražským povstalcům postupovala německá bojová skupina, konvenčně nazývaná Kampfgruppe Reimann, vyzbrojená několika samohybnými děly.

<https://www.vhu.cz/cyklus-komentovanych-vychazek-mista-boju-prazskeho-povstani-zahajen-u-budovy-rozhlasu>